

Села та колгоспи Близнюківщини в післявоєнний період

Життя селян Близнюківщини у післявоєнний період було надзвичайно важким, про це свідчать архівні документи за цей період. Однак, незважаючи на розруху та виснаженість, відразу після звільнення нашої землі від німецько-фашистських загарбників почали відновлювати свою роботу сільськогосподарські артілі (колгоспи). За період з 1943 по 1950 роки на території нашого району діяло 78 сільгоспартілі (колгоспи), які працювали майже в кожному селі:

В рідному мені селі Ганно-Рудаєве, де зараз проживає всього декілька сімей, в післявоєнні роки діяв колгосп під назвою «Червоний шлях», в якому працювало 121 колгоспників із загальної кількості населення 232 людини. А деяких сіл, де вирувало колгоспне життя, уже взагалі немає.

Основним напрямком діяльності колгоспів було вирощування зернових культур. Урожайність зерна в ті роки була невисокою, через нестачу посівного матеріалу, відсутність техніки, господарського інвентаря, реманенту, брак робочої сили. Так, згідно звітності за 1945 рік урожайність озимої пшениці по колгоспах становила від 7 до 10, подекуди по 15 цт/га, але особливо неурожайним був 1946 рік: з 1 га було зібрано всього від 4 до 6, подекуди 7 цт/га.

Крім вирощування зернових культур в колгоспах займалися ще й вирощуванням овочевих культур, птахівництвом, бджільництвом. Значна площа землі знаходилася під плодово-ягідними насадженнями, від яких господарства отримували теж певний дохід.

Обсяг тваринництва в колгоспах був незначний. Так, в кожному господарстві було всього від 1 до 3 корів, 1-2 коня, і то далеко не скрізь. І хоча технічне обслуговування колгоспів здійснювали три машинно-тракторні станції (МТС) - Близнюківська, Добровільська та Криштопівська, вони не могли в повній мірі забезпечити потребу колгоспів у сільгосптехніці, оскільки її наявність на той час була невелика.

Робота на полі проводилася переважно вручну. Основною робочою силою були жінки, люди похилого віку та підлітки. За 1944 рік питома вага вироблених трудоднів цими категоріями сягала до 85 відсотків, а чоловіків лише 12 відсотків. І це зрозуміло, адже війна іще тривала. З наступного 1945 року кількість чоловіків в колгоспах починає збільшуватися.

Аналізуючи статистичні показники колгоспів за 1944-1950 рр. дивуєшся: звідки ж селяни брали сили, адже робота була неймовірно тяжкою, при цьому за 1 трудодень колгоспник отримував в середньому 0,2-1 кг. зерна, 1,5-4 кг. соломи, подекуди 2-3 кг. картоплі, грошова оплата в колгоспах була мізерною. А треба ж було працювати ще і на власних присадибних ділянках, налагоджувати зруйнований побут, житло, адже багато селян тулилися в землянках, не вистачало харчів, одягу, взуття. І в таких умовах селяни підіймали господарство, народжували, виховували та навчали дітей, Навчанням дітей в школах опікувались також в колгоспах, де на засіданнях правління розглядалися питання надання матеріальної допомоги бідним сім'ям,

які через матеріальну скруту самотійно не можуть забезпечити дітям відвідування школи. До речі, переглядаючи склад домоволодінь в селах за ті роки помітила такий цікавий момент: як відомо в селах раніше сім'ї були майже всі багатодітними, при цьому різниця у віці старшої і молодшої дитини сягала до 30 років, на момент народження наймолодшої в сім'ї дитини батьку виповнювалося за 50 а то і 60 років. І таких сімей було дуже багато. От такі були раніше селяни!

В 1950 році дрібні колгоспи зі своїм незначним економічним станом стали об'єднуватися з більш економічно міцнішими господарствами, що певно було необхідним кроком у той час, в результаті їх кількість в районі зменшилася до 25.

З початку 50-х років матеріально-технічний стан колгоспів дещо покращується: значно збільшується кількість сільськогосподарських машин і знарядь, кількість великої рогатої худоби, свиней коней, овець. Поступово і матеріальний стан селян почав дещо покращуватися. В колгоспах люди починають масово будуватися, про що свідчать питання, які розглядаються на засіданнях колгоспів: про надання земельних ділянок під забудову, виділення будівельних матеріалів, тощо, І все ж в порівнянні з іншими верствами населення, соціальний, правовий та матеріальний стан селян залишається набагато гіршим: у селян відсутні паспорти, вони обмежені в пересуванні, покинути село та влаштуватися на роботу в місті можна було тільки на основі відпускної довідку, яку колгоспи не завжди видавали, а розрахунки з колгоспниками за трудові будуть замінені на грошові лише в середині 60-х років.

Мені хотілося торкнутися саме найтяжчого, як я вважаю післявоєнного періоду в існуванні села та колгоспів. Звичайно, архівні документи тих років не зможуть в повній мірі передати та відобразити тогочасні події, лише співставляючи розповіді людей, які жили і працювали в ті часи, можна зрозуміти в деякій мірі що і як відбувалося. Однак документи також передають атмосферу тогочасного побуту, культуру, манеру спілкування, навіть їх вигляд (написані на обрізках звичайної газети) свідчить про велику матеріальну скруту.

І все ж надія на відродження села є, нехай не в тій кількості, не в тому вигляді, адже знову чуємо про те що сільське господарство врятує Україну. Бо наш народ є нацією землеробів, хліборобів, і як би важко не було (мабуть складно знайти країну, народ, яка б пережила за свою історію стільки скільки ми), якщо наші діди, батьки пережили таке лихоліття як голод війна та післявоєнна розруха, ми вистоїмо і зараз, бо ми здатні і обробляти землю і захищати її.

За архівними документами сільгоспартілей (колгоспів) 1943-1950рр., інспекції по сільському господарству Близнюківського райвиконкому за 1944-1950, 1954рр.

Начальник архівного відділу
Близнюківської райдержадміністрації

Л.Оробченко